GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA: BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 186. Sâmbătă 6 (18) Octomvre 1884.

Nou Abonamentŭ la „Gazeta Transilvaniei.“

Cu I Octomvre st. v. 1884 se începe **unŭ nou abonamentŭ**, la care învitămŭ pe onorații amicĭ și sprijinitorĭ ai fóiei nóstre.

Abonamentulŭ: **Pentru Austro-Ungaria** cu posta: pe trei lunĭ 3 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe unŭ anŭ 12 fl. **Pentru România și streinătate:** pe trei lunĭ 9 francĭ, pe șése lunĭ 18 francĭ, pe unŭ anŭ 36 francĭ.

Rugămŭ pe d-nii abonațĭ, ca sĕ binevoiască a-șĭ reînoi de cu vreme prenumerările, pentru ca trimiterea ḍiarului sĕ nu se întrerupă.

REDACȚIUNEA „GAZETEI TRANSILVANIEI.“

Brașovŭ în 5 (17) Octomvre.

Luptele naționale din Boemia suntŭ de natură a deșteptă interesulŭ tuturorŭ celorŭ ce au înscrisŭ pe flamura lorŭ principiulŭ egalei îndreptățirĭ naționale. Ba, ceea ce se petrece aḍĭ pe teritoriulŭ părții opuse de méḍă-nópte a monarchiei nóstre este pentru noi mai multŭ ca unŭ spectaculŭ interesantŭ. Victoria marelui principiu alŭ împăcărei naționalitățilorŭ în țĕrile austriace, va fi preludiulu pentru învingerea ce va trebuĭ sĕ-o serbeze odată și causa drépta a poporului românŭ dintre Tisa și Carpațĭ.

Și la noi se vorbesce de „bună înțelegere“ și de „înfrățire“ între „rasse,“ dér cum îșĭ închipuescŭ cei dela putere acéstă convețuire pacînică și mulțămită a diferitelorŭ popóre, ni-o dovedescŭ faptele lorŭ pe fiecare minutŭ. „Buna înțelegere“ însémnă la ei supunere órbă la dictatulŭ lorŭ, ér „înfrățire“ însémnă ca dênșii sĕ ia miedụlŭ și celorlalțĭ sĕ le remână cojile, ce nu le potŭ ei mestecá. Și aicĭ, sub părintésca ablăduire ungurécă, s'a creatŭ înainte cu 15 anĭ o „lege pentru egala îndreptățire a naționalităților,“ dér nu s'a datŭ acestorŭ naționalitățĭ nicĭ cea mai mică garanțiă, că se vorŭ puté folosí în pace măcar de neînsemnatele concesiunĭ ce se făcŭ limbei lorŭ în numita lege. Urmarea este, că pretinsa „egală îndreptățire“ a rĕmasŭ pe hârtiă, ér în realitate limba nemaghiarilorŭ este prigonită în modŭ sistematicŭ.

Ce vedemŭ astăḍĭ în Boemia? — Vedemŭ că se lucréză cu sistemŭ în direcțiunea aceea, de a se definí câtŭ de bine dreptulŭ de limbă alŭ fiecărei naționalitățĭ și de a se asigurá liberulŭ exercițiu alŭ acestui dreptŭ pentru o parte tocmai așa ca și pentru cealaltă. Vedemŭ că s'a primitŭ principiulŭ delimitărei cercurilorŭ după naționalitate, care în ceea ce privesce cercurile scolare, s'a și pusŭ în practică. Vedemŭ, în fine, că se iau mĕsurĭ ca sĕ se reguleze neîmpedecata folosire a limbei proprie materne și sĕ se garanteze libera desvoltare a instrucțiunei națiunale și în comunele mixte.

Acestea suntŭ mĕsurĭ luate în adevĕrŭ cu intențiunea de a creá o stare de lucruri suportabilă între naționalitățĭ. Ce se face însĕ în statulŭ ungarŭ? Aicĭ s'au vĕḍutŭ și se vĕdŭ năsuințe cu totulŭ contrarie. In locŭ de a limitá cerculŭ de activitate și de desvoltare alŭ fiecarei naționalitățĭ, conformŭ adevĕratelorŭ principie de libertate și egalitate, la noi tóte suntŭ aruncate într'unŭ cazanŭ. Iurisdicțiunile și cercurile se împărțŭ la noi nu cu respectŭ la interesele diferitelorŭ naționalitățĭ, ci numai cu respectŭ la interesulŭ de supremațiă alŭ Maghiarilorŭ. De aceea cercurile nóstre naționale au fostŭ sfĕrticate ca cămașa lui Christosŭ și au fostŭ în modŭ artificialŭ încopciate, pe unde numai s'a pututŭ, cu cercurĭ maghiare și cu alte streine numai și numai ca sĕ fie paralisată desvoltarea nóstră și sĕ ni se pótă răpí dreptulŭ de limbă cu atâtŭ mai ușorŭ.

De instrucțiunea publică nicĭ sĕ nu mai vorbimŭ. In Boemia îngrijesce de scólele Cehilorŭ și de ale Germanilorŭ statulŭ. La noi statulŭ nu vrea sĕ scie decâtŭ de scólele maghiare. In Boemia învĕțĕmêntulŭ naționalŭ este organisatŭ sub scutulŭ directŭ alŭ statului, la noi se organiséză amesteculŭ statului în afacerile scólelorŭ ce le susținemŭ cu mijlócele nóstre proprie sub scutulŭ bisericei, cu scopŭ de a împedecá desvoltarea învĕțĕmêntului naționalŭ.

C'unŭ cuvêntŭ diferența între stările de dincolo și între cele de dincóce de Laita este ca cerulŭ de pămêntŭ. Décă cu tóte astea se observă o mare animositate în luptele naționale din Boemia, causa este în tendințele, ce n'au nimicŭ comunŭ cu principiulŭ egalei îndreptățirĭ. Meritulŭ guvernului actualŭ din Austria este, că se străduesce a găsí unŭ drumŭ de mijlocŭ refusândŭ sprijinulŭ sĕu atâtŭ tendințelorŭ de supremațiă ale Germanilorŭ, câtŭ și acelora ale Slavilorŭ.

Cu mulțămire și cu speranță privimŭ la năsuințele de împăcare din Austria sigurĭ fiindŭ, că décă principiulŭ egalei îndreptățirĭ se va realisá și va învinge în acea parte a monarchiei, nu va trece multŭ și elŭ îșĭ va serbá triumfulŭ sĕu și pe teritoriulŭ romanticŭ dintre Tisa și Carpațĭ.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ „Gaz. Trans.“)

Liverpool, 17 Octomvre. — Alaltaerĭ séra, la sosirea vaporului de călĕtorĭ, ce a venitŭ din Filadelfia, a fostŭ arestatŭ unŭ călĕtorŭ ungurŭ, care aducea cu sine $1^1/_2$ puntŭ de dinamită.

Paris, 17 Octomvre. — Armata chinesă a fostŭ bătută și împrăștiată completŭ, lăsândŭ în urmă-i nenumĕrațĭ morțĭ și rănițĭ. Francesii au pusŭ mâna pe cantitățĭ fórte marĭ de provisiunĭ. Generalissmulŭ și mai mulțĭ mandarinĭ au căḍutŭ pe câmpulŭ de luptă.

CRONICA POLITICĂ.

Miercurea trecută și-a presentatŭ în dietă și partida comitelui Apponyi, așa numita »oposițiune moderată« proiectulŭ sĕu de adresă. Moderații accentuéză mai ântêiu că reorganisarea camerei magnațilorŭ numai așa o admitŭ, décă se va garantá independența acestei camere. »Este de lipsă ca camera magnaților sĕ aibă destulă putere, ca sĕ pótă resistá unorŭ curenturĭ trecĕtóre, dér trebue sĕ fie și destulŭ de tare spre a puté combate din motive însemnate voința guvernelorŭ.‘ Mai departe cere a se luá mĕsurĭ, carĭ au de scopŭ de a apĕrá libertatea și curățenia alegerilorŭ. »Legile nóstre, parte neclare, parte defectuóse, nu oferă garanțiă de ajunsŭ în contra presiunilorŭ oficióse, a corupțiunei și a altorŭ abusurĭ. Relele ce se nascŭ de aicĭ au luatŭ marĭ dimensiunĭ la alegerile trecute,... celŭ mai mare rĕu este amesteculŭ neîndreptățitŭ alŭ puterii oficióse. Comitatele, în carĭ totŭ aparatulŭ administrativŭ se pune în mișcare în folosulŭ candidațilorŭ guvernului nu mai facŭ aḍĭ escepțiune. Violarea libertății personale și întrebuințarea forței brutale spre intimidarea alegĕtorilorŭ nu mai este aḍĭ o raritate. Astfelŭ de stărĭ facŭ ca libertatea nóstră constituțională sĕ devină o gólă formalitate și sgudue stima cătră autoritate. Cea mai urgentă problemă a corpurilorŭ legiuitóre este prin urmare d'a creá norme de acelea, cari se pună stavilă acestorŭ abusurĭ și sĕ asigure astfelŭ alegĕtorilorŭ libertatea promisă în constituțiune.«

*

Antisemiții din dietă au debutatŭ cu două proiecte de adresă, unulŭ compusŭ de br. Andreanszky, celălaltŭ de Ivan de Simonyi. Cestŭ din urmă accentuéză, că naționalitățile țĕrii au conlucratŭ în trecutŭ la crearea vechilorŭ instituțiunĭ ale Ungariei. „Astăḍĭ tóte s'au schimbatŭ, nu vedemŭ decâtŭ domnirea capitalului, numai speculațiĭ au avantage, lucrulŭ onestŭ n'are nicĭ unŭ succesŭ. Sistemulŭ de dreptŭ actualŭ calcă principiele creștinătății. Jidovimea stă față cu societatea atomisată ca o falangă impenetrabilă. Jidovii dispunŭ de capitalulŭ mobilŭ, au în mână banii, creditulŭ, institutele marĭ de banĭ și presa, și ei suntŭ causa că nu se póte aduce o lege agrară rațională, o lege de industriă cum se cade și o lege electorală dréptă. Proprietarii de mijlocŭ și țĕranii se prăpădescŭ, celŭ ce lucră cu spiritulŭ devine unŭ paria alŭ societății, ne apropiămŭ de acea stare când față cu puținĭ omenĭ avuțĭ vorŭ stá numai proletarĭ. In asemeni împrejurărĭ naționalitățile, cari au trăitŭ pân'acum cu noi în pace, se înstreinéză de noi și ni se facŭ dușmanĭ. Acéstă stare trebue sĕ ne ducă la o catastrofă socială.«

*

Natura poliglotă a monarchiei aduce cu sine, ca în totdéuna, când e vorba de a se resolvá vre-o cestiune sĕ fie și câte o piedică. Ungurii se grăbescŭ de astădată tare cu reînoirea pactului ungaro-austriacŭ. Par'că li-ar fi frică sĕ nu se schimbe situațiunea cu totulŭ în trei anĭ până când va mai durá pactulŭ actualŭ. Se asigură că deja s'a începutŭ negoțiările asupra cestiunei băncei. Deodată s'a născutŭ însĕ în acéstă cestiune dificultățĭ neașteptate. De astă dată suntŭ Cehii, carĭ pretindŭ de a se înființá și în Praga o filială a băncei, de sine stătătóre, precum esistă una dela 1878 în Budapesta. Cehii au dreptate sĕ céră, căcĭ cine cere nu piere — numai Românii noștri suntŭ așa de modeștĭ încâtŭ, de câte orĭ voiescŭ sĕ pretindă ceva, se întrébă mai ântêiu, că óre ce vorŭ ḍice ceia și ceia?

*

In orașulŭ Fiume a fostŭ ḍilele acestea mare fiebere din causă că în 15 l. c. avéu sĕ se alégă 25 de membri în comitetulŭ municipalŭ. Trei partide și-au pusŭ candidații lorŭ, așa ḍisa partidă a poporului, partida autonomă și partida croată. Nu te puteai întórce pe stradă fără sĕ dai de diferitele apelurĭ ale acestorŭ partide în favorulŭ candidațilorŭ lorŭ. Ceea ce a supĕratŭ pe organele d-lui Tisza a fostŭ manifestulŭ partidei croate, care declară că Fiume nu se ține de Ungaria, ci de regatulŭ triunitŭ sudslavicŭ.

LEX KVICZALA.

Multă vorbă s'a făcutŭ în presa germană și cehă de proiectulŭ de lege ce pórtă numele autorului sĕu Kviczala. Acestŭ proiectŭ are de scopŭ nimicŭ mai multŭ și nicĭ mai puținŭ, decâtŭ de a serví ca mijlocŭ de a împiedecá planurile de germanisare séu cehisare, creândŭ unŭ echilibru între instrucțiunea germană și cehă.

Alaltaerĭ s'au presentatŭ în dieta din Praga legea Kviczala. Ea este de cuprinsulŭ următorŭ:

§ 1. In acele comune, în cari se află scóle poporale publice séu private cu limba de propunere germană séu boemă, nu este ertatŭ de a primí copii obligațĭ la învĕțătură, decâtŭ numai în acea scólă, a căreia limbă de propunere o vorbescŭ fluentŭ.

§ 2. O escepțiune dela acéstă regulă este admisibilă la acei copii, ai căror părințĭ vorŭ dovedí cu motive întemeiate necesitatea escepțiunei. Asupra pe-

tițiunilorŭ respective va decide sub reserva dreptului de recursŭ consiliulŭ scolarŭ de cercŭ.

§ 3. Décă în circumscripțiunea unei comune nu esistă decâtŭ o singură scólă poporală publică cu-o singură limbă de propunere, décă însĕ în aceeașĭ comună se află, după unŭ termenŭ mediu de 5 anĭ, celŭ puținŭ 40 de băețĭ obligațĭ la scólă, carĭ nu cunoscŭ acea limbă de propunere, atuncĭ trebue sĕ se înființeze pentru aceștĭ copii o scólă poporală publică cu a doua limbă a țĕrei ca limbă de propunere, conformŭ prescrierei legei asupra înființărei de scóle și asupra numĕrului claselorŭ dela scóle.

Totodată se face următórea propunere:

Dieta sĕ ia următórea resoluțiune: Guvernulŭ este provocatŭ de a efectuá următórele principii: Décă într'o comună scolară se află atâțĭ copii boemĭ și germanĭ, alŭ cărorŭ numĕrŭ nu este de ajunsŭ nicĭ pentru înființarea unei scóle boeme, nicĭ a unei scóle germane și décă nu se póte corĕspunde principielorŭ legei de față în altŭ modŭ, atuncĭ când numĕrulŭ copiilorŭ celorŭ ce cunoscŭ una sau alta din aceste două limbĭ este celŭ puținŭ de douĕḑecĭ, sĕ se organiseze o instrucțiune numai pe o jumĕtate de ḑi, astfelŭ ca copii ce cunoscŭ o limbă sĕ fie instruițĭ înainte de amédḑĭ, ér cei ce cunoscŭ cealaltă limbă după amédḑĭ.

Décă vomŭ avé în vedere că scólele din Boemia suntŭ séu comunale, séu scóle de statŭ, atuncĭ ne vomŭ puté face o ideă despre drepturile de carĭ se bucură naționalitățile din Boemia în raportŭ cu naționalitățile dela noi.

CONFERINȚA COLONIALA A AFRICEI.

In Berlinŭ se vorŭ întruni în curĕndŭ diplomații mai multorŭ state, pentru ca sĕ hotărască în privința politicei coloniale din Africa, și în prima linie în privința viitorului statŭ africanŭ Congo. La conferință vorŭ fi representate Francia, Anglia, Spania, Belgia, Olanda, Portugalia și Statele Unite sub președința lui Bismark. »Temps« anunță că mai târḑiu vorŭ fi învitate și Austria, Italia, Rusia, și în urmă chiar și țĕrile scandinave vorŭ primĭ învitărĭ sĕ adereze la hotărîrile conferinței. »N. fr. Presse nu-șĭ póte esplicá, cum vorŭ puté fi învitate mai târḑiu numitele state, ca sĕ adereze la decisiunile ce se vorŭ luá la conferință. Lucrulŭ nu ne pare însă tocmai greu de esplicatŭ. Cu ocasiunea întrevederei monarchilorŭ s'a putută luá vr'o înțelegere, ca sĕ nu mai fie trebuință de a fi representate Austria și Rusia, ér ce privesce Italia, ea e bună pretină a Germaniei și ea încă își va avé partea sa. Cancelarulŭ germanŭ a pusŭ deja totulŭ la cale, e înțelesŭ cu tóte statele, afară de Anglia și cum se ḑice și de Olanda. Acestea însĕ pré puținŭ îlŭ turbură pe Bismark, când are pe partea sa mai tóte statele ce vorŭ fi representate la conferință.

Programulŭ conferinței e fórte simplu: 1. Deplină libertate comercială pentru tóte națiunile în întregŭ ținutulŭ statului Congo, adoptându-se, pentru navigațiunea pe rîurile Congo și Niger, sistemulŭ dunărénŭ; 2. sĕ se fixeze odată pentru totdéuna o regulă stabilă de care, la luarea în posesiune a unui ținutŭ africanŭ de cĕtră o putere europénă, sĕ se țină contŭ. Anglia singură, póte, va ridicá obiecțiunĭ la acéstă punctŭ din urmă, dér considerândŭ că are cea mai mare flotă, se va îndupleca și ea sĕ priméscă hotărîrile conferinței, căcĭ Anglia mai ușorŭ ca alțiĭ póte îndeplini formalitățile cu care e împreunată luarea în posesiune a vre-unui ținutŭ.

Greutatea zace în punctulŭ primŭ. Primi-va Anglia sĕ împartă libertatea comerciului cu alte națiunĭ, pe câtŭ e ea de egoistă? Conferința ne-o va arĕtá. Ce privesce pe Francia, acésta e în tóte înțelésă cu Germania. Portugalia va renunțá chiar la tractatulŭ Congului, ce l'a încheiatŭ cu Anglia, și va merge alăturĭ cu Germania. așa se scrie din Parisŭ cĕtră »National-Ztg.« Pe de altă parte însă érășĭ se vorbesce că Anglia și Olanda vorŭ merge mână'n mână în cestiunile coloniale.

Mai întréga presă crede, că conferința își va ajunge scopulŭ.

SCIRILE ḐILEI.

Guvernulŭ ungurescŭ va presentá camerilorŭ unŭ proiectŭ de lege, pentru contractarea unui imprumutŭ de 30 milióne fl. pentru rectificarea Dunării. Tratările se facŭ deja cu casa Rothschild și cu creditulŭ mobiliarŭ din Viena.

—0—

La 1/13 Octomvre, pe la 7 óre diminéța, doi vĕnĕtorĭ de urșĭ din Rĕșnovŭ, George Lupu și Iohann Krafft au ucisŭ în valea Ghimbavului, espunêndu'șĭ chiar viața în luptă, o ursóică de 8—10 anĭ, de o mărime estraordinară. Cei doi vĕnĕtorĭ spunŭ că ținutulŭ e cutreeratŭ încă de vre-o 4—5 urșĭ, încontra cărora în curĕndŭ se va porní gónă.

—0—

D. George Bozianu, cunoscutulŭ cofetarŭ de aci, a fostŭ de mai multe orĭ însărcinatŭ, chiar și acum în urmă printr'o scrisóre din Laxenburg din partea comitesei Elena Tarouca, marea magistră a princesei de coronă Stefania, sĕ trimétă diferite producte de cofetăriă, dér mai cu sémă pesmețĭ.

—0—

La conferința preoțéscă, ce s'a ținutŭ, Joi în sĕptĕmâna trecută în Timișóra, au luatŭ parte vr'o 25 preoțĭ. S'a desbătutŭ propunerea de a se înființá o »Reuniune preoțéscă pentru ajutorarea preoțimei.« Pentru compunnrea statutelorŭ s'a alesŭ o comisiune. Intreprinderea e din cele mai salutarie.

—0—

O familiă săracă și numerósă din Craiu-Doroltŭ, alŭ cărei tată zace de multŭ timpŭ bolnavŭ de peptŭ și care abia mai póte esistá, ar dá pe o fetiță de 7 anĭ, inteligentă și curată, în adopțiune vre-unei familii românescĭ, care arŭ binevoi a o primi. Adresa familiei se póte luá de la administrația fóiei nóstre.

—0—

Cu cea mai nouă operă a frațilorŭ Schönthau „Răpirea Sabinelorŭ,« s'a deschisŭ la 1 Octomvre teatrulŭ lui Carolŭ din Viena, dobêndindŭ unŭ mare și imposantŭ resultatŭ. D. Dr. Dorn își dă totdéuna silințele de a produce totŭ ce'i mai nou și acéstă operă chiar mâne Sâmbătă se va esecutá pe scena de aci și astfelŭ teatrulŭ din Brașovŭ va fi celŭ dintéiu după Viena, în care se va produce acéstă escelentă operă. »Răpirea Sabinelorŭ« cuprinde multe situațiunĭ vióie, picante, atrĕgĕtóre, așa că publiculŭ va avé o séră fórte plăcută și interesantă.

—0—

Testamentulŭ lui Makart a fostŭ deschisŭ Mercurĭ în septĕmâna trecută. Rĕposatulŭ lasă o avere de 300,000 fl. Testamentulŭ institue pe veduva și pe copii moștenitorĭ universalĭ. Unŭ comerciantŭ de tablourĭ din Londra a oferitŭ pentru atelierulŭ rĕposatului pictorŭ 150.000 fl. Directorulŭ băncii de scompturĭ din Praga se oferă sĕ plătéscă cheltuelile monumentului ce se va ridicá pe mormĕntulŭ pictorului.

—0—

Unŭ opŭ nou despre principele Bismarck va publicá unu diplomatŭ tĕnĕrŭ rusŭ, care în timpulŭ din urmă a făcutŭ mare sfară în țĕră prin cercurile înalte din Viena. Acestŭ opŭ va apăré în trei tomurĭ în limba francesă, care va tractá despre viața și activitatea principelui Bismarck. Autorulŭ a adunatŭ datele mai însemnate despre viața și activitatea politică a principelui Bismarck din isvóre autentice. In cercurile diplomatice se aștéptă aparițiunea acestui opŭ cu mare interesŭ.

—0—

Ni se anunță din Deva, că la 21 Octomvre n. 1884 se va serbá acolo cununia d-lui Simeonŭ Dragomirŭ, notarŭ cercualŭ în Gura-Sadului, cu d-șóra Regina Ciura din Roșia montană.

PERSECUȚIUNILE IN CONTRA ROMÂNILORU.

Organele stăpânitorilorŭ ḑilii persecută cu tótă furia cercurile electorale românescĭ din Banatŭ, care au votatŭ la alegerile trecute pentru candidații naționalĭ.

Acum înțelegemŭ și mai bine ce vrea ministrulŭ Tisza cu mĕsurile escepționale și în contra cui suntŭ îndreptate. Avemŭ sĕ ne așteptămŭ la terorisărĭ și torture, cum numai în analele inchisițiunei evului mediu mai potŭ aflá asemĕnare. Pentru că nu ne mărturisimŭ de Maghiarĭ, Tisza vré sĕ ne sdrobéscă și mĕsurile escepționale vorŭ fi paravanulŭ, după care inchisațiunea maghiară își va esercitá condamnabila-i meseriă, ér agitațiunile, despre care fantaséză »liberalulŭ« primŭ-ministru, vorŭ serví ca motivŭ și scusă pentru a puté smulge sufletulŭ din peptulŭ Românului.

De câte orĭ amŭ strigatŭ în contra prigonirilorŭ, în contra nedreptățilorŭ, în contra apăsărei nóstre, totdéuna Maghiarii ne-au cerutŭ fapte. Fapte totdéuna leamŭ datŭ și fapte le dămŭ și acuma.

Preoții și învĕțătorii din Vinga, carĭ au condusŭ mișcarea națională în timpulŭ alegerilorŭ, suntŭ pedepsițĭ de pretorulŭ cu câte 100 fl. Motivulŭ e că s'au mărturisitŭ ca Românĭ, dându-șĭ votulŭ candidatului naționalŭ. Se plângŭ la comitele. Acesta întăresce sentința și în acelașĭ timpŭ ordinŭ sĕ-i esecute. Sĕ mai apeleze la „liberalulŭ« Tisza? Ii dă pe ușă afară. Casurĭ câtŭ pĕrŭ în capŭ.

In Bocșia și mai cumplitŭ. Protestulŭ Românilorŭ în contra alegerii lui Lad. Tisza i-a turbatŭ pe toțĭ, dela domnŭ până la ușerŭ.

Ĕtă ce i se scrie din Bocșia „Luminătorului:«

»Onorate dle redactorŭ! De când cu alegerea de deputatŭ dietalu în cerculŭ Bocșia, aderenții partidei d-lui Coriolanŭ Brediceanu suntŭ expușĭ la totŭ felulŭ de șicane din partea oficiului pretorialŭ, ne mai amintindŭ societatea căiei ferate din Bocșia română, carea alegĕtorilorŭ naționalĭ nu le mai dă lemne nicĭ pe banĭ.

Unŭ casŭ mai recentŭ. Sâmbătă în 29 Septemvre mai mulțĭ locuitorĭ din Binișŭ au fostŭ citațĭ în cancelaria pretorială, fără a li se spune pentru ce. Presentându-se ei, ce sĕ vĕḑă? Toțĭ erau „bredicenĭ,« carĭ fiindŭ chiămațĭ unulŭ câte unulŭ în cancelaria pretorială li s'a comunicatŭ că »deórece dênșii n'au făcutŭ drumulŭ (??) câte cu 2—3 anĭ înainte de asta — suntŭ pedepsițĭ fiesce care în banĭ, dela 18 fl. în susŭ! Mai departe afirmândŭ dênșiĭ că au făcutŭ drumulŭ și că nu au pentru ce și de unde plăti, li s'a spusŭ de pretorŭ: sĕ céră dela Brediceanu, dela popa și dela dascălulŭ lorŭ. Ba, ce e mai multŭ, alegĕtorului în etate de 73 anĭ cu numele Petru Mendria i-a începutŭ vestitulŭ Fabry János a-i cânta cum cântă dascălulŭ din Binișŭ cu pruncii: „Dómne ține și protege pre Coriolanŭ Brediceanu« etc. Dsa, credŭ, că nu ar puté sĕ documenteze cumcă s'a cântatŭ așa, deși e dreptŭ că tinerimea a cântatŭ pe drumŭ multe cântărĭ naționale române. Și chiar d'ar fi, totușĭ nu au mersŭ așa departe ca tinerimea universitară maghiară din Clușiu cu »Kerék ez a zsemlye.«

6.

FOILETONŬ.

Influința limbei grece asupra desvoltării cuvintelorŭ și asupra literaturei limbei latine.

(Urmare)

In acéstă posițiune Roma progreséză mereu, deșĭ nu tare iute, și cetățile Lațiului, carĭ până acuma numai prin egalitatea limbei, prin paritatea moravurilorŭ și a religiunii erau fórte lacsŭ unite, începŭ a se uní totŭ mai strînsŭ, formândŭ astfelŭ cu timpulŭ o unitate politică. Vedemŭ dară, că Roma regală se desvóltă cu încetulŭ dintr'o comunitate înfrățită strînsŭ numai și numai prin rudeniă și cultŭ într'unŭ imperiu basatŭ cu totulŭ pe alte temelii. Monotoneitatea timpurilorŭ de mai nainte dispare, făcêndŭ locŭ înflorirei unei vieță de statŭ bine organisatŭ. Roma cea neînsemnată și modestă începe acum a'șĭ eserță hegemonia preste Lațiu, deșteptă în poporațiunile acestuia o viață mai vióiă și, dacă puterea, resp. domnia regéscă n'ar fi fostŭ cassată prin rĕsturnarea și alungarea ultimului rege, a lui Tarcviniu Superbulŭ, ceea ce a causatŭ o stagnare a desvoltării poporului românŭ, acesta póte că ar fi devenitŭ celŭ puținŭ cu doi seculĭ mai curĕndŭ unulŭ dintre cele mai culte popóre ale anticității. Unŭ învĕțatŭ germanŭ, tractândŭ despre cassarea regatului în Roma, ḑice cam următórele: »Acéstă rĕsturnare a constituțiunii și cassarea domniei regale a urmatŭ la anulŭ 510 a. Chr., și relațiunile cele nouĕ au adusŭ cu sine firesce și o mulțime de schimbărĭ limbistice. De-atuncĭ cuvinte, ca: **rex** (excepționândŭ **rex sacrificulus**), **regnum, regnare** deveniră **difamate**; se iviră și se stabiliră espresiunĭ séu idiotisme, ca: **regibus expulsis, post expulsos reges, post exactos reges, post libertatem receptam**, și cuvinte ca: **consul, consulatus, patres conscripti, plebs, plebei, patricii, ordo patricius** ș. a. de felulŭ acestora. Certele și luptele, ce urméză între Patricii și Plebei, efeptuiră, ca aceste nume sĕ devină și mai marcate și mai tăiătóre.«

Desvoltându-se referințele politice ș sociale în Roma cu totulŭ altfelŭ, de cum s'au desvoltatŭ până la alungarea regilorŭ și proclamarea statului romanŭ ca republică (**res publica**) sub doi consulĭ aleșĭ de poporŭ pe câte unŭ anŭ, limba încă n'a statŭ pe locŭ, ci a mersŭ și ea înainte cu mișcarea poporului. Ea s'a desvoltatŭ în direcțiunile acelea, în carĭ s'a desvoltatŭ și poporulŭ. Limba latină era organulŭ celŭ mai principalŭ, de care se serviá poporulŭ pe tóte terenele desvoltării sale. Fiindŭ ea tare întrebuințată în afacerile publice se cultivă în Roma mai tare, devine mai mlădiósă, mai flesibilă, mai ductilă, mai regulată. Firesce că la începutŭ limba s'a desvoltatŭ mai numai pe terenulŭ legislatoricŭ; căcĭ istoria Romanilorŭ dela alungarea regilorŭ încóce este o legislațiune continuă. Limba desvoltată, cultivată și regulată prin usulŭ legislatoricŭ și juridicŭ trecŭ și asupra cultului și a dreptului gințilorŭ; de aci își trăgŭ începutulŭ multele **formulae solennes***) séu prescripțiunĭ séu introducțiunĭ întocmite în cuvinte anumite, neschimbăcióse pentru una séu alta ceremoniă religiósă, pentru unulŭ séu altulŭ actŭ publicŭ. Tóte acestea erau formulate într'o ordine strictă. Nu mai încape decĭ nicĭ o îndoiélă, că limba latină a trebuitŭ sĕ câștige prin acésta în precisiune, în regularitate, în putere, în seriositate și în solenitate. Pe de altă parte însĕ a primitŭ conformŭ caracterului romanŭ însușĭ puțină duritate, monotoneitate, înțepenire și rigiditate. Acésta a fostŭ neapĕratŭ de lipsă sĕ urmeze, adecă sĕ se stabiléscă în limba latina, pentrucă Romanii, îndată după cassarea demnității regescĭ, începură a încheiá tractate cu puterile și cu cetățile vecine, precum: cu cetatea Ardeea (509), cu Carthaginea (509), cu regele Porsena (507) și cu alțiĭ, la carĭ

*) Acestea, după câtŭ este cunoscutŭ, suntŭ adunate de unŭ eruditŭ francesŭ, cu numele Brisson în seculŭ alŭ 16-lea (1591).

In fine după ce li a adusŭ aminte de călĕtoria dela Lugoşŭ, în causa procesului, li-a spusŭ că până în 8 ḑile sĕ plătéscă pedépsa câte 18—20—24 fl. v. a. constrîngându-i a subscrie unŭ ce în limba maghiară, ce nimenea din ei nu a priceputŭ.

Grăbescŭ a-ţĭ aduce acestea la cunoscinţă, ca sĕ binevoescĭ a luá despre acéstă împrejurare notiţă observândŭ că de, órece Sâmbătă nu s'au presentatŭ toţĭ, adĭ Duminecă au fostŭ toţĭ ceilalţĭ trimişĭ la pretorŭ de către antistia comunală. In casŭ că dênşii ar fi judecaţĭ, te rugămŭ a ne comunicá ce sĕ facemŭ, unde sĕ reclamămŭ?

Unŭ alegĕtorŭ românŭ.

Tinerimea academică »română« perciunată din Viena.

(Coresp. part. a Gaz. Trans.)

Viena, 12 Oct. 1884.

Domnule Redactorŭ! O mare surprindere a cuprinsŭ pe fiecare studentŭ românŭ de aicĭ, când acum de curêndŭ a vĕḑutŭ publicatŭ pe la universitatea politechnică etc. unŭ apelŭ către studenţii românĭ în care se ḑice, că simţindu-se de mulţĭ anĭ necesitatea unei societăţĭ române pentru cultivarea limbei şi literaturei române — câţĭ-va membri (mi se pare 9 séu 10) — au cerutŭ dela locotenenţa ţĕrei cu dto de 6 Maiu 1884 concesiunea formărei unei societăţĭ studentice române sub titlulŭ de: „Societatea: Tinerimea academică română din Viena.«

Domnule Redactorŭ! Vĕ repetŭ, o mare surprindere ne-a cuprinsŭ la cetirea acelui apelŭ. Care Românŭ nu scie, că în Viena nu se mai simte necesitatea formărei unei societăţĭ române de studenţĭ, care sĕ cultive limba şi literatura română? căcĭ o atare societate esistă de multŭ, suntŭ deja patru-spre-ḑece (14) anĭ, o societate fundată între alţii şi de D-vóstră domnule Redactorŭ — o societate cu unŭ trecutŭ, cu unŭ nume şi încă cu unŭ nume bunŭ şi nepĕtatŭ: »România jună.« Acéstă societate este cunoscută până în cele mai depărtate provincii românescĭ. Mai multŭ, — ea a datŭ semne de progresŭ prin intreprinderĭ culturale şi chiar acum în urmă prin edarea preţiosului »Almanachŭ alŭ României june,« în anulŭ trecutŭ.

In acéstă societate afli întruniţĭ pe mai toţĭ Românii ce studiéză aici, din tóte ţĕrile locuite de Românĭ Aicĭ se cunoscŭ fraţii de unŭ sânge, aicĭ se cultivă »frumósa şi dulcea limbă românéscă.« Ce satisfacţiune mai mare póte fi pentru inima unui adevĕratŭ Românŭ. decâtŭ atuncĭ cândŭ vede pe fii sĕi întruniţĭ frăţesce aici lucrândŭ cu sânţeniă la progresarea culturei (nu spoială nu cultură de interesŭ) adevĕrate, culturei inimii şi minţii

Dér la obiectŭ ca sĕ ne satisfacemŭ acestei surprinderĭ. Sâmbătă 11 Octomvre, la 6 óre séra, né-amŭ dusŭ şi noi tinerii românĭ, în urma apelului aşa numitei societăţĭ »Tinerimea academică română din Viena« în localulŭ unde erá sĕ se constituéscă acéstă societate „românéscă.' Ce sĕ veḑĭ însĕ? In locŭ de Românĭ aflămŭ întruniţĭ câţi-va jidovĭ, cari suntŭ născuţĭ şi locuescŭ din întêmplare în România! Jidovii, fundatorii societăţii »Tinerimea academică română din Viena« representanţii tinerimei române din Viena! Risum teneatis!

Totuşĭ ne-am pusŭ şi noi Românii la mese, ca sĕ vedemŭ comedia jidovéscă. Amŭ ascultatŭ cuvêntulŭ de deschidere, unŭ cuvêntŭ plinŭ de fanfaronadă, unde preşedintele ad hoc ne spunea, că elŭ dinpreună cu ceilalţĭ conaţionalĭ şi coreligionarĭ ai sĕi simtŭ în inima lorŭ numai românesce (?) şi vorŭ simţí câtŭ vorŭ trăí (?) Fórte sĕrbătorescă a fostŭ acéstă spovedaniă plină de fanfaronadă a strănepoţilorŭ lui Juda, deveniţi deodată »Românĭ.«

S'au cetitŭ apoi statutele aprobate, cum amŭ ḑisŭ de locoteninţa*) cu dtto de 6 Maiu 1884. Aceste statute, care sperezŭ a vi le puté presentá mai târḑiu, suntŭ compuse aşa, ca nu cu uşurătate sĕ pótă întrá sufletŭ românescŭ în »Soc. tiner. acad. române din Viena' (se înţelege că nicĭ nu are nimenea de gândŭ) decatŭ numai fiindŭ recomandaţĭ de doi membri de ai lorŭ (ovrei) şi şi în acestŭ casŭ, décă nu va avé contra nicĭ baremĭ unŭ singurŭ membru din comitetulŭ lorŭ (jidănescŭ). Vorŭ dá apoi balurĭ, vorŭ dá concerte, usurpândŭ numele românescŭ. Vorŭ fi decĭ pe viitorŭ două balurĭ românescĭ şi publiculŭ românescŭ — indusŭ în rătăcire — póte 'şĭ va trimete banii unorŭ esploatatorĭ »românescĭ.«

Inpertinenţa e fără marginĭ. Nu e destulŭ că pretutindenea suntemŭ strînşĭ în chingile monopolisării jidovescĭ pe tóte terenurile, până şi la stâna mocănéscă; nu, ei vréu sĕ monopoliseze acum şi ceea ce e mai sântŭ fiecărui sufletŭ românescŭ; gloria numelui strămoşilorŭ noştri, numele de »românŭ.«

Vĕ comunicŭ aici, d-le Redactorŭ, şi numele celorŭ câţiva membri a aşa numitei societăţĭ a „Tinerimei academice române din Viena« Étă-i: Zuckermann, Harschkovisch. Grünberg, Ornstein (românisatŭ: Nestorianŭ, séu se pare compusŭ şi din schimbarea posiţiunei literilorŭ în cuvêntulŭ Ornstein), Natan Ochs, Kaufmann, Wolf (românisatŭ Lupescu), Flachs, Olivenbaum (se numesce şi Ollivier), Popper, Margulies şi alţii.... totŭ cu nume „românescĭ!'

Binevoiţĭ, dle Redactorŭ, la timpulŭ sĕŭ a chiarificá acéstă cestiune publicului românescŭ şi a ne ţiné pe noi cei ce formămŭ societatea adevĕratŭ românéscă tot-déuna în evidenţă şi a face atentŭ din timpŭ în timpŭ pe publiculŭ românŭ, ca sĕ nu 'şĭ trimită denariulŭ şi sĕ nu ajute, în nicĭ unŭ modŭ, pe aceştĭ academicĭ perciunaţĭ.

Noi tinerii românĭ, vomŭ face toţĭ paşii ca sĕ nu ne discrediteze ovreii, nicĭ sĕ ne monopoliseze şi sĕ 'şĭ însuşéscă: limba şi numele nostru, cea mai sântă avere ce posedemŭ.

I Mercurŭ.

Avisŭ.

Toţĭ acei Onorabili Domnĭ, cărora 'mĭ permisesemŭ din causă că mĕ ţinémŭ a stá cu Domnia lorŭ în relaţiunĭ de vechiu amicŭ orĭ cunoscutŭ, séu pentrucă i ţinémŭ de românĭ cu sêmţĕminte nobile — prin urmare mĕ credémŭ în dreptŭ a mĕ adresá d-lorŭ, şi ale trimite unŭ numĕrŭ anumitŭ de câte 10 şi 25 esemplare din opera mea »Munţii apusenĭ" ai Transilvaniei séu studiu geologicŭ asupra structurei munţilorŭ metalicĭ ai Transilvaniei« spre vênḑare, şi cari n'au avutŭ gentilitatea şi generositatea d-lui I. R. din Făgăraşŭ, ca sĕ'mĭ retrimită pachetulŭ cu adnotarea: »nu se primesce« séu a d-lui I. C. din Năsĕudŭ, care le a depusŭ la librăria fără librarŭ »Concordia« fără a avé scire despre acésta, afară de laboriosulŭ şi neostenitulŭ domnŭ prof. A. P. A. — suntŭ rugaţĭ, esemplarele primite dela mine sĕ mi le retrimită, deórece voiu a le împărţĭ gratisŭ pre la bibliotecele scolare şi alte institute românescĭ.**)

B. M. D. Başiota.

---

*) De sigurŭ locoteninţa ţĕrei a fostŭ sedusă la aprobarea acestei societăţĭ »românesci.«

) Direcţiunea şi redacţiunea »Observatorului« şi a »Tribunei« este rugată a reproduce acestŭ avisŭ în ḑiarulŭ sĕu. **B.

DIVERSE.

Intunecimea de lună şi Constantinopolitanii. — Poporulŭ de rêndŭ mahomedanŭ, grecŭ şi arménŭ are credinţa, că întunecimea lunei provine de la unŭ geniu necuratŭ, care apare în forma unui ursŭ de mărime înspăimêntătóre şi care ameninţă luna cu nimicire. Décă bălaurului îi succede sĕ învingă luna, atuncĭ sfânta stea dispare de totŭ, împrejurare, care aduce cu sine şi perirea pămêntului. Spre a încuragia decĭ luna în lupta sa, şi ca sĕ sparie pe bălaurulŭ, în totŭ timpulŭ întunecimei, poporulŭ pe rêndŭ face unŭ sgomotŭ diabolicŭ cu tipsii, cu căldărĭ de aramă, şi cu cornurĭ, şi neîncetatŭ împuşcă cu pistóle şi cu puscĭ spre duelanţii din cerŭ. Acestŭ drăcescŭ sgomotŭ până acum arareorĭ au trecutŭ fără scandale şi fără incidente neplăcute. De astădată poliţia a făcutŭ totŭ ce-i stă în putinţă ca sĕ împedece escesele, cu deosebire periculósele împuşcăturĭ; dar' intenţiunile bune au fostŭ zadarnice. Sâmbăta trecută Constantinopolulŭ oferea o privelişte ca unŭ câmpŭ de luptă. Armele necurmatŭ pocnéu cu deosebire în cuartierele Stambulŭ, Tatarla şi Tarlabaski şi înzadarŭ s'a silitŭ poliţia sĕ susţină linîştea şi ordinea.

*

Despre uraganulŭ dela Catania. — »Italia scrie următórele: Unŭ uraganŭ ne mai pomenitŭ a trecutŭ peste oraşulŭ nostru. Venindŭ de către apusŭ a distrusŭ cu totulŭ trei comune ce aparţineau de Catania. Acoperişele de pe case le răpıa cu sine şi le ducea în depărtare ca pe nisce frunze de copacĭ, şi numai păreţii părăsiţĭ au mai rĕmasŭ. Imprejurimea încă e grozavŭ de devastată; nicăirĭ unŭ arbore, unŭ copacŭ, tóte le-a seceratŭ furia turbată a uraganului. Numai tufele micĭ au mai rĕmasŭ lipite de pămêntŭ. O căruţă, în care mai mulţĭ ómenĭ mergéu către oraşŭ, fŭ răpită de volbură prin aerŭ şi nenorociţii călĕtorĭ toţĭ primiră contusiunĭ fórte periculóse. Totŭ asemenea volbura cu o vehemenţă ne mai pomenită aruncà în susŭ şi unŭ carŭ încărcatŭ cu ferŭ, care mai târḑiu fŭ aflatŭ la o depărtare considerabilă. Acésta nenorocire séměnă multŭ cu catastrofa din Ischia. Pe o liniă de o lăţime de o sută şi jumĕtate de metri volbura a nimicitŭ totŭ ce i-a statŭ în cale. — Unŭ altŭ corespondentŭ relatéză: Volbura a nimicitŭ cu totulŭ satele Cisoli, Piccanello şi Ognina; satele înfloritóre suntŭ tóte în ruină astăḑĭ; n'a mai rĕmasŭ nicĭ unŭ maslinŭ, nicĭ o viţă de viă. Soldaţii trimişĭ din Catania la faţa locului află din ce în ce totŭ mai multe jertfe. Până acum patru-ḑecĭ de cadavre zacŭ neîngropate, ér răniţĭ suntŭ mai multŭ de cincĭ sute de de inşĭ, cu deosebire din clasele mai sĕrace ale poporaţiunii. Guvernulŭ a trimisŭ 5000 de lire (francĭ) ca numai decâtŭ sĕ se distribue. »Diritto« din Roma scrie din 9 l. c. următórele: Paguba materială se urcă la cincĭ milióne. Singuratecele amĕnunte ale catastrofei suntŭ înfiorătóre. S'au constituitŭ o mulţime de comitete filantropice; prefectulŭ, primarulŭ, generalulŭ garnisónei, senatorii toţĭ cu toţi suntŭ la loculŭ unde s'a petrecutŭ catastrofa şi conducŭ afacerile mântuirii celorŭ nenorociţĭ. In munca scăpării soldaţii sĕ pórtă escelentŭ.

*

† NECROLOGŬ. — Samuilŭ Papp, preotulŭ gr. cat. alŭ Cavaşului, şi-a datŭ sufletulŭ în mânile Domnului în etate de 36 anĭ, lăsândŭ în urmă-i neconsolata-i soţiă şi patru copii mĕrunţĭ.

Fie-i ţĕrîna uşóră!

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu**

---

tractate erá neapĕratŭ de lıpsă acurateţa, precisiunea şi precauţiunea în espresiunĭ. Şi limba, fiindŭ întrebuinţată fórte tare în acte de natura celorŭ pomenite, a ajunsŭ o desteritate fórte mare, a dobênditŭ o calitate, ce o vedemŭ noi înşine oglindându-se în traducerea grecéscă a celui dintêiu tractatŭ cu Cartaginea*). In acelaşĭ timpŭ a trebuitŭ sĕ se formeze unŭ stilŭ diplomaticŭ curialŭ; şi în acéstă privinţă avemŭ numai sĕ asemĕnămŭ cele două tractate cu Cartaginea. Ele conţinŭ unŭ ce monotonŭ, uniformŭ, amĕsuratŭ.

Pentru-ca tóte aceste producte limbistice sĕ se prefacă în monumente literare şi prin urmare sĕ se pótă păstrá pentru timpŭ mai îndelungatŭ şi sĕ se lase ca moştenire urmaşilorŭ, a trebuitŭ, ca scrierea cu litere sĕ se facă necesară şi totodată mai generală. Cu ocasiunea scrierii productelorŭ limbistice a trebuitŭ a se considerá şi a se fixá relaţiunile limbistîce, ortografia şi óre-carĭ regule gramaticalĭ şi sintactice. Astfelŭ scimŭ de sigurŭ din Liviu**), că confederaţiunea cu Latinii din anulŭ 493 a. Chr. a fostŭ săpată într'o columnă de bronzŭ şi că***) în anulŭ 363 a. Chr. a fostŭ compusă o lege şi săpată în bronzŭ cuprinḑêndŭ ordinulŭ, ca în totŭ anulŭ la 13 Septembre celŭ mai înaltŭ funcţionarŭ alŭ cetăţii sĕ bată cu solenitate unŭ cuiu în păretele capelei lui Joe; şi mai multe altele de acestea. Din tóte documentele, resp. monumentele literare de felulŭ celorŭ menţionate mai susŭ şi din altele, carĭ li-au urmatŭ mijlocitŭ séu nemijlocitŭ, se póte vedé, că limba înaintá în desvoltarea séu cultivarea sa cu paşĭ giganticĭ. Polibiu însuşĭ, care a trăitŭ pe la mijloculŭ seculului alŭ doilea a. Chr., a vĕḑutŭ originalele celorŭ trei tractate cu Cartaginea (509, 348, 306). Ele erau atâtŭ de vechĭ şi limba, în care erau scrise, era aşa de deosebită de limba timpului acestui istoricŭ, încâtŭ numai cu greutate şi prin scrutare strajnică au pututŭ fi descifrate.

Decĭ înmulţindu-se monumentele literare ale limbei latine pe terenulŭ legislatoricŭ, s'a ivitŭ şi necesitatea, ca acelea sĕ fie culese, adunate şi aşeḑate într'unŭ corpŭ, adecă într'o carte. La anulŭ 304 a. Chr. se amintesce de celŭ dintêiu secretarŭ publicŭ (scriba) în persóna lui Cvintu Flaviu, care a publicatŭ aşa numitulŭ ius civile, ce fusese până atuncĭ în mânile Patriciilorŭ şi întocmì unŭ calendariu (**fastos**) în forŭ. După aceea s'a începutŭ a se compune şi a se purtá aşa numitele fasti (calendariu, anale vechĭ romane), **commentarii** (cărţĭ de esplicărĭ) şi **annales pontificum** (**annales maximi** séu **publici** analele pontificilorŭ, analele cele marĭ séu publice), **libri lintei, libri censorii, libri magistratuum, pontificum**, (cărţile de pânză, cărţile censoriale, cărţile magistraţilorŭ, pontificilorŭ) şi altele mai multe, despre a căroră esistinţă ne raportéză fidelŭ vechii scriitorĭ. Dar aceste monumente literare însĕşĭ nu mai potŭ mărturisí nicĭ pentru sine, nicĭ pentru lucrulŭ însuşĭ, fiind-că cele din perióda acésta s'au nimicitŭ pe semne în mare parte la arderea Romei prin Galĭ (390 a. Chr.), éră celelalte mai târḑiu. Ele ne-arŭ dá cele mai memorabile doveḑĭ, séu desluşirĭ asupra stării limbei din acéstă periodă. Acésta ar puté-o face şi legile scrise pre cele 12 table, carĭ s'au completatŭ la anulŭ 450 a. Cr. Dar fiind-că puţine din acelea, carĭ au mai rĕmasŭ, suntŭ scrise anticŭ şi acestea au suferitŭ în decursulŭ timpului prin copierile şi citirile de mai târḑiu atâtea schimbărĭ, învĕţaţii numai cu mare precauţiune le potŭ folosí la judecarea limbei latine din acéstă periódă.

(Va urma).

*) Polibiu a tradusŭ acestŭ tractatŭ în limba grecă. comp. II, 22, 24

) Comp. Liviu, II, 33. Dionys. Hal. **VI, 95. **VIII**, 15.

***) Comp. Liviu **VII**, 3. Lex vetusta est, priscis, literis verbisque scripta, ut, qui praetor maximus sit, Idibus Septembribus clavum pangat. Fixa fuit dextro lateris aedis Jovis Optimi Maximi. - Eum clavum, quia rarae per ea tempora literae erant, notam numeri annorum feisse ferunt.

Cursulŭ la bursa de Viena
din 16 Octomvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	123.05	Bonurĭ croato-slavone	100.—
Rentă de aurŭ 4%	93.05	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.25
Rentă de hârtiă 5%	88.75	Imprumutulŭ cu premiu ung.	114 75
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	142.75	Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	115.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	96.65	Renta de hărtiă austriacă	80.90
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.15	Renta de arg. austr.	82.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	193.75	Renta de aurŭ austr.	103.10
Bonurĭ rurale ungare	100.50	Losurile din 1860	134 80
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.50	Acţiunile băncei austro-ungare	860 —
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	99.25	Act. băncei de creditŭ ung.	284.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.75	Act. băncei de creditŭ austr.	286.60
Bonurĭ rurale transilvane	199.75	Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.78
		Napoleon-d'orĭ	$9.69\frac{1}{2}$
		Mărcĭ 100 imp. germ.	59.80
		Londra 10 Livres sterlinge	122.05

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 3 Octomvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	92	»
Renta rom. amort. (5%)	$93\frac{7}{8}$	»
» convert. (6%)	»	»
Împr. oraş. Buc. (20 l.)	»	»
Credit fonc. rural (7%)	»	»
» „ „ (5%)	„	„
» » urban (7%)	»	»
» » » (6%)	»	»
» » » (5%)	»	»
Banca naţională a României	1410	1420
Ac. de asig. Dacia-Rom.	367	$371\frac{1}{2}$
« » » Naţională	$241\frac{1}{2}$	»
Aurŭ	6·%	6·20%
Bancnote austriace contra aurŭ	»	»

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 17 Octomvre st. n. 1884.

Bancnote româneścĭ	Cump.	9.06	Vênd.	9.07
Argint românesc	»	9.—	»	9.05
Napoleon-d'orĭ	»	9.66	»	9.68
Lire turcescĭ	»	10.92	»	10.96
Imperialĭ	»	9.90	»	9.92
Galbenĭ	»	5.66	»	5.68
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	122.—	»	123.—
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Acei domnĭ abonaţĭ ai noştri, carĭ au plătitŭ preţulŭ abonamentului pe jumĕtate de anŭ séu pe unŭ anŭ, înainte de 1-a Aprile a. c., sunt rugaţĭ a ne trimite diferenţa preţului urcatŭ dela 1 Aprile c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., ér pentru România 8 lei.

ADMINISTRAŢIA „GAZ. TRANS.“

Societatea comercială română Bassarabianu Calfoglu & Comp.
BULETINŬ
BRĂILA 2 Octomvre 1884.

Vêndĕtorŭ	Cumperĕtorŭ	Felulŭ	Kilo	Libre	Preţulŭ		Notiţe
D. C. Zavo	Peirano Fils & C-ie.	Orzŭ	980	$47\frac{3}{4}$	45	—	Slepp
dt.	G. Mendl	Fasole	180	•/₀0	20	25	Caicŭ
Dim. Tĕtene	dt.	Secare	110	54—	57	—	„
Janolescu	L. Mendl & C-ie.	Porumbŭ	500	$59\frac{3}{4}$	56	75	Magasiă
dt.	dt.	„	230	62—	59	—	„

Mersulŭ trenurilorŭ
pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiuşŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vinţulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Şibotŭ	4.35	11.43	
Orăştia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1,48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborşin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulişŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovaţŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ (	12.32	8.05	9.45
(	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.09	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8,35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ (	3.35	5.30
(	4.00	6.20
Glogovaţŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulişŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bĕrzova	6.18	9.18
Soborşin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8.40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăştiă	10.47	3.46
Şibotŭ	11.14	4.20
Vinţulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiuşŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timişóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) **Petroşenĭ**

	Trenŭ omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Haţegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Baniţa	6.43
Petroşenĭ	7.00

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroşenĭ	8.56
Baniţa	9.3[illegible]
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Haţegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Tipografia Alexi Braşovŭ.